

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QTUVCHILARINING ADABIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA BOLALAR ADABIYOTINING AHAMIYATI

Islomova Xafiza Azamatovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti doktoranti

Annotatsiya:

Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'qituvchilarining adabiy qobiliyatlarini shakllantirishda bolalar adabiyotining muhim ahamiyatini o'rganadi. Unda bolalar adabiyotining turli janrlari bilan tanishish bo'lajak o'qituvchilarning til bilimini oshirishi, ijodkorlikni rivojlantirishi va hamdardlikni qanday rivojlantirishi o'rganiladi. Bo'lajak o'qituvchilar bolalar ertaklarining xayoliy dunyosiga sho'ng'ish orqali o'zlarining hikoya qilish qobiliyatlarini yaxshilashlari, hikoya tuzilmalarini chuqurroq tushunishlari va yosh o'quvchilarni samarali jalb qilish uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin. Ushbu maqolada bolalar adabiyotining o'qishga mehr uyg'otish, tanqidiy fikrlashni targ'ib qilish va bo'lajak o'qituvchilarda umrboqiy bilim olishga bo'lgan ishtiyoqini tarbiyalashdagi ajralmas o'rni ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Bolalar adabiyoti, ijodkorlik va tasavvur, empatiya va hissiy intellekt, lingvistik nuanslar va hikoya tuzilmalari.

Kirish:

Bolalar adabiyoti tasavvur, bilim va hissiy rivojlanish olamiga kirish eshigi sifatida xizmat qiladi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun bolalar adabiyotini chuqur bilish nafaqat foydali, balki yosh ongni ilhomlantirish va tarbiyalash uchun zarur bo'lgan adabiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqola bolalar ertaklari bilan yaqindan tanishish intiluvchan o'qituvchilarning pedagogik yondashuviga qanday chuqur ta'sir ko'rsatishi, ularni qiziqarli ta'lim tajribasini yaratish va o'quvchilarida o'qishga bo'lgan muhabbatni kuchaytirish uchun vositalar bilan jihozlashi haqida o'rganadi.

Turli janrlarga ta'sir qilishning ahamiyati:

Bolalar adabiyotining turli janrlari bilan tanishish bo'lajak pedagoglarning adabiy dunyoqarashini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ertaklar, ertaklar, fantastika va realistik fantastikalarni o'rganib, izlanuvchan o'qituvchilar yosh kitobxonlar orasida aks-sado beradigan turli adabiy manzaralar haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Ushbu ta'sir nafaqat hikoya qilish texnikasi haqidagi tushunchalarini boyitibgina qolmay, balki o'quvchilarni o'ziga jalb qilish va samarali tarbiyalash uchun yoshga mos va madaniy jihatdan mos matnlarni tanlash imkonini beradi.

Tilni bilish va muloqot qilish ko'nikmalarini oshirish:

Bolalar adabiyoti bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tilni bilish va muloqot ko'nikmalarini oshirish uchun boy manba bo'lib xizmat qiladi. Bolalar hikoyalarida mavjud bo'lgan lingvistik nuanslar va hikoya tuzilmalarini tahlil qilish orqali, intiluvchan o'qituvchilar o'zlarining hikoya qilish qobiliyatlarini yaxshilashlari va tildan foydalanish bo'yicha aniq xabardorlikni rivojlantirishlari mumkin. Tilni bilish nafaqat o'qituvchilarga o'z o'quvchilari bilan samarali muloqot qilish imkonini beradi, balki ularga yuqori sifatli tildan foydalanishni modellashtirish va yosh o'quvchilarda notiq ifodaga bo'lgan muhabbatni uyg'otish imkonini beradi.

Ijodkorlik va tasavvurni rivojlantirish:

Bolalar adabiyotining xayoliy olamiga sho'ng'ish ijodkorlik va tasavvurni, ta'limni samarali o'tkazish uchun zarur fazilatlarni tarbiyalaydi. Bolalar hikoyalarining yorqin qahramonlari, sahnalari va syujetlari bilan shug'ullanadigan bo'lajak o'qituvchilar o'z o'quvchilarining ijodkorligini faollashtirish va ularni o'zlarining tasavvur qobiliyatlarini kashf etishga ilhomlantirish uchun yaxshi jihozlangan. Bolalar adabiyotidan ilhomlangan ijodiy hikoya texnikasi va xayoliy faoliyatni o'z ichiga olgan holda, intiluvchan o'qituvchilar qiziqish va innovatsiyalarni rag'batlantiradigan dinamik va jozibali o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Bolalar adabiyotining hayoliy olamiga sho'ng'ish, ayniqsa, o'qitishda ijodkorlik va tasavvurni rivojlantirish uchun kuchli vosita bo'lishi mumkin. Bo'lajak o'qituvchilar bolalar hikoyalarida uchraydigan jonli qahramonlar, boy sahnalar va jozibali syujetlar bilan shug'ullanish orqali o'z o'quvchilari bilan yaxshiroq aloqada bo'lishlari va ularni o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini o'rganishga ilhomlantirishlari mumkin.

Bolalar adabiyotidan ilhomlangan ijodiy hikoya texnikasi va xayoliy faoliyatni o'z ichiga o'quvchilarda qiziqish va innovatsiyalarni rag'batlantiradigan dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratishga yordam beradi. Ushbu yondashuv nafaqat o'rganishni yanada qiziqarli va esda qolarli qilish, balki o'quvchilarga turli dunyolar va nuqtai nazarlarga sho'ng'ishda tanqidiy fikrlash va empatiyani rivojlantirishga yordam beradi. Bolalar adabiyoti elementlarini o'qitish amaliyotiga qo'shish orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilarida o'qish, ijodkorlik va umrbod ta'lim olishga mehr uyg'otishi mumkin. Bu, o'z navbatida, yanada boyitilgan ta'lim tajribasiga olib kelishi va talabalarni kelajak muammolariga yaxshiroq tayyorlashi mumkin.

Empatiya va hissiy intellektni rivojlantirish:

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida empatiya va hissiy aqlni tarbiyalashda bolalar adabiyoti hal qiluvchi o'rin tutadi. Bolalar ertaklarida tasvirlangan turli nuqtai nazarlar, kechinmalar va his-tuyg'ularni o'rganib, izlanuvchan pedagoglar insoniy his-tuyg'ular va munosabatlarning murakkabliklarini chuqurroq tushunadilar. Ushbu kuchaytirilgan hamdardlik o'qituvchilarga o'z o'quvchilari bilan yanada samimiy bog'lanish, inklyuziv va

qo'llab-quvvatlovchi sinf muhitini yaratish va yosh o'quvchilarning hissiy ehtiyojlarini mehr va sevgirlik bilan hal qilish imkonini beradi.

Tanqidiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish:

Bolalar adabiyotini tahlil qilish bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantiradi. Bolalar hikoyalaridagi mavzular, motivlar va xarakter rivojlanishini o'rganib, intiluvchan o'qituvchilar matnlarga kiritilgan hikoya tuzilmalari, mualliflik niyatlari va ijtimoiy xabarlar haqida tanqidiy fikrlashni o'rganadilar. Ushbu tahliliy yondashuv nafaqat talabalar uchun yuqori sifatli adabiyotlarni tanlash qobiliyatini oshiradi, balki ularni yosh kitobxonlarning o'zlarining tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va adabiy talqinlarini rivojlantirishga yo'naltirish ko'nikmalari bilan jihozlaydi.

Bolalar adabiyotini tahlil qilish bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun kuchli vositadir. Bolalar hikoyalaridagi mavzular, motivlar va xarakter rivojlanishini chuqur o'rganish orqali izlanuvchan pedagoglar hikoyaning turli jihatlarini haqida tanqidiy fikr yuritish qobiliyatini rivojlantiradilar. Ushbu yondashuv ularga hikoya tuzilmalarini ajratish, mualliflik niyatini ochish va matnlarga nozik tarzda to'qilgan ijtimoiy xabarlarini ochish imkonini beradi. Natijada, ular nafaqat yuqori sifatli adabiyotlarni aniqlash qobiliyatini oshiribgina qolmay, balki yosh kitobxonlarga o'zlarining tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va adabiy talqinlarini rivojlantirishda yordam berish uchun zarur bo'lgan tajribaga ega bo'lishadi. Ushbu tahliliy ob'ektiv orqali bo'lajak o'qituvchilar bolalar adabiyotining murakkabliklarini yaxshiroq tushunishlari va o'z o'quvchilariga bu tushunchalarni samarali etkazishlari, ular duch keladigan voqealarni chuqurroq tushunish va qadrlashni rivojlantirishlari mumkin. Oxir oqibat, bu jarayon o'qituvchilarni o'qishga bo'lgan muhabbatni uyg'otish, analitik fikrlashni rivojlantirish va o'quvchilarda ijodiy talqinlarni rag'batlantirish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan jihozlaydi.

O'qish va umrbod ta'limga bo'lgan muhabbatni rivojlantirish:

Eng avvalo, bolalar adabiyoti bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida o'qishga, umrbod ta'lim olishga mehr uyg'otishda muhim o'rin tutadi. Bolalar ertaklarining jozibali olamiga sho'ng'ish orqali, intiluvchan o'qituvchilar hikoya qilish kuchi va adabiyotning yoshlar ongiga o'zgartiruvchi ta'sirini chuqur anglaydilar. Kitob o'qishga bo'lgan bu mehr nafaqat ularning shaxsiy hayotini boyitibgina qolmay, balki ularni o'quvchilarda o'qishga bo'lgan ishtiyoqni uyg'otishga ilhomlantiradi, bu esa sinfda umrbod ta'lim olish madaniyatini va intellektual qiziqishni rivojlantiruvchi to'liqli effekt yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini shakllantirishda bolalar adabiyotining ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Bolalar hikoyalarining turli janrlari bilan shug'ullanib, intiluvchan o'qituvchilar

o‘zlarining til bilimlarini oshiradilar, ijodkorlikni rivojlantiradilar, empatiyani rivojlantiradilar, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradilar va o‘quvchilarda o‘qishga mehr uyg‘otadilar. Bolalar adabiyotini chuqur qadrlash orqali bo‘lajak o‘qituvchilar yosh o‘quvchilarni yozma so‘z mo‘jizalarini o‘rganishga va savodxonlik va bilim olish yo‘lida umrboqiy sayohatga chiqishga ilhomlantiradigan dinamik va qiziqarli ta’lim tajribasini yaratish uchun zarur bo‘lgan muhim ko‘nikma va fazilatlarga ega bo‘ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jumaboyev M. Bolalar adabiyoti va folklor. –T.: O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg‘armasi nashriyoti, 2006.
2. Suyumov A. Kichkintoylar adabiyoti, – T., 1962.
3. Jahongirov F. O‘zbek bolalar folklori. – T., 1975.
4. Jumaboyev M. O‘zbek bolalar adabiyoti. –T.: O‘qituvchi, 2002.
5. Masharipova Z. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi. – T., 2008.